בלק ד

א. דער דין [1] איז אַז די הפטורה פון אַ פרשה מוז זיין „מענין הפרשה", און נאָך מער — „מיין" פון דעם סיום הפרשה [2].

אַזוי אויך די שייכות פון פרשת בלק מיט איר הפטורה איז לכאורה אַ קלאָרע: אין דער הפטורה [3] ווערט דערציילט ווי דער אויבערשטער זאָגט צו אידן: „עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים גו'" — וואָס דאָס איז דער תוכן פון פ' בלק.

עס איז אָבער מובן — ובפרט ע"פ הידוע [4], אַז מעיקרה איז די הפטורה געקומען במקום פון דער גאַנצער קריאת השויו"ט — אַז די שייכות צווישן דער הפטורה מיט דער סדרה איז ניט בלויז אין אַן איינציקן פסוק, נאָר אין איר תוכן כללי: און לויט הידוע [5] אַז דער תוכן פון אַן ענין איז מרומז אין זיין התחלה וראש, איז פֿאַרשטאַנדיק, אַז ס'איז דאָ אַ שייכות צווישן התחלת ההפטורה [6] — „והי' שארית יעקב בקרב עמים רבים גו' אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם" — מיט (סיום) פ' בלק.

ב. די הפטורה רעדט וועגן דעם זמן פון התחלת הגאולה. ד. ה. ניט וועגן דעם זמן וועו ס'וועט שוין זיין „משיח ודאי", לאחרי ווי ער וועט פאַרענדיקן אַלע מלחמות און „אהפוך [7] אל עמים גו' לעבדו [8] שכם אחד" [9] — וואָרום אין דער הפטורה ווערט דערציילט ווי עס וועלן געפירט ווערן מלחמות מיט די עמים, אומות העולם — „והי' שארית יעקב בגוים גו' כארי' בבהמות יער גו' ורמס וטרף גו'" [10];

נאָך מער: ניט נאָר וועט אין דעם זמן המדובר בהפטורה נאָך זיין רע מבחוץ — פון אומות העולם, נאָר ס'איז נאָך פאַראַן רע מבפנים — ביי אידן גופא, ווי ער זאָגט [11], „והכרתי כשפים מידך גו' והכרתי פסיליך גו' ונתשתי אשיריך גו'"; און דער רע איז מיט אַזאַ תוקף, אַז מ'דאַרף אָנקומען צו אַ סיוע מלמעלה בכדי פון אים פטור צו ווערן, ווי דער פסוק איז מדייק: „והכרתי", „ונתשתי",

ווייל די הפטורה רעדט וועגן דעם זמן פון התחלת הגאולה, וועגן עס וועלן זיין די לעצטע הכנות צו דער גאולה שלימה.

אַזוי אויך די סדרה, פ' בלק, רעדט וועגן אַן ענלעכן זמן, פֿאַרן אַריינקומען אין ארץ ישראל צום ערשטן מאָל; אידן

---

1) טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח ר"ס רפד. טור ורמ"א שם סתכ"ח (ס"ח).

2) ראה ב"י לטוא"ח (ועד"ז בשו"ע אדה"ז) סרפ"ג (מתוד"ה כיון — מגילה כג, א): א"כ יהא צריך למפטיר בדסליק מינ'. וברמ"א הנ"ל (ועד"ז בשו"ע שם סרפ"ד ס"ז. שו"ע אדה"ז שם ס"ג): וכשקורין שתי פרשיות מפטירין באחרונה.

3) מיכה ו, ה.

4) אבודרהם. לבוש, ב"ח, ט"ז, ושו"ע אדה"ז ר"ס רפד.

5) ראה לקו"ש ח"ה ע' 58 הערה 12. ועוד.

6) מיכה ה, ו.

7) צפנ' ג, ט.

8) כ"ה בכתוב. אבל ברמב"ם (שבהערה הבאה): „ולעבדו". וראה לקו"ש ח"ה ע' 420 בהערה. ובארוכה — בהערה שבסוף המכתב די"ג תשרי תשל"ו (לקו"ש חי"ד ע' 414).

9) ראה בכ"ז רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

10) מיכה שם, ז-ח.

11) שם, יא-יג.

זיינען דעמאלט שוין געווען „בערבות מואב מעבר לירדן ירחו״ [12], גרייט אריינצוגיין אין א״י, בדוגמא צו דער כניסה לא״י ביי דער גאולה העתידה; ובפרט עפ״י הידוע [13] אז אלמלא החטא, וואלט ביי דער ערשטער כניסה לא״י געווען די גאולה שלימה.

ג. די הכנה צו דער גאולה איז, ווי ער זאגט אין התחלת ההפטורה, „אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם״: כאטש עס איז נאך פאר דער גאולה שלימה, פונדעסטוועגן וועט זיין דער סדר אז מ׳וועט זיך ניט דארפן פארלאזן און ניט דארפן אנקומען צו מענטשן — וואס דאס איז כולל אויך אידן, ווי עס שטייט [14] „ארור הגבר אשר יבטח באדם״, און „אתם קרויין אדם״ [15] — נאר מ׳וועט זיך פארלאזן בלויז אויף דעם אויבערשטן, וכמש״נ [16] „ברוך הגבר אשר יבטח בה׳״.

וויבאלד אז דער פסוק רעדט אין דעם זמן פון התחלת הגאולה, איז מובן, אז מיט דעם וואס ער זאגט „לא יקוה לאיש גו׳״, איז דער פסוק שולל ניט נאר א הנהגה אסורה, א הנהגה היפך התורה — אויף וועלכער עס שטייט „ארור הגבר אשר יבטח באדם״ — נאר אפילו א הנהגה פון „יקוה לאיש״ וואס האט אן ארט ע״פ תורה, וועט דעמאלט אויך ניט זיין;

עס שטייט [17] דאך „וברכך ה״א בכל אשר תעשה״, און דער ספרי [18] טייטשט עס אפ: „יכול יהא יושב [19] ובטל ת״ל בכל אשר תעשה״. ד. ה. אז ע״פ תורה דארף מען מאכן א כלי אין דרך הטבע [20], און „אין סומכין על הנס״ [21]; און וויבאלד אז בדרך הטבע דארף מען אנקומען „לאיש״ — און אפילו צו ניט אידן להבדיל — איז דאך אן ארט עפ״י תורה אויף דער הנהגה פון „יקוה לאיש״.

— ס׳איז ניט קיין סתירה דערפון צום אנזאג „ארור הגבר אשר יבטח באדם״ — ווייל ווען מ׳מאכט א כלי טבעי, איז מען ניט בוטח אויף די דרכי הטבע („יקוה לאיש״) מצד עצמם, נאר מ׳איז בוטח אויף דעם אויבערשטן, אז ער וועט אים העלפן דורך דעם כלי ולבוש וואס ער האט צוגעגרייט אין דרך הטבע [22].

און אין דעם באשטייט דער אויפטו פון דעם זמן הגאולה: דעמאלט וועט זיין „כטל מאת ה׳ גו׳״ — „שאין בא לעולם ע״י אדם ולא יבקשו בני אדם עליו כך לא יקוה ישראל לעזרת איש כ״א לה׳״ [23].

[ע״ד ווי חסידות [24] טייטשט דעם פסוק [25] „טוב לחסות בה׳ מבטוח באדם״ — וואס פונ׳ם לשון „טוב לחסות בה׳

---

12) ס״פ חוקת.
13) נדרים כב, ב. וראה שמו״ר רפל״ב. ובכ״מ.
14) ירמ׳ יז, ה.
15) יבמות סא, רע״א.
16) ירמ׳ שם, ז.
17) ראה טו, יח.
18) ע״פ.

19) כן הובא בכ״מ. ובספרי שלפנינו: יכול בטל. וביל״ש (ע״פ): יכול כשעומד ובטל כו׳.
20) ראה בארוכה דרך חיים בהקדמה. סהמ״צ להצ״צ מצות תגלחת מצורע פ״ב ואילך. קונטרס ומעין מאמר יז ואילך.
21) ראה פסחים סד, ב. זח״א קיא, ב. קיב, ב. וראה ברכות לה, ב: הרבה עשו כו׳ כרשב״י ולא עלתה בידן.
22) ראה במקומות שצויינו בהערה 20. ובארוכה — ד״ה וידעת תרנ״ז.
23) פרש״י מיכה ה, ו.
24) לקו״ת שמע״צ צ, ד. צא, ב. יהל אור — להצ״צ — לתהלים עה״פ. סד״ה ולא זכר תרפ״ח.
25) תהלים קיח, ח.

מבטוח באדם" איז מובן, אז אויך „בטוח באדם" איז מותר און א דרך בהנהגה, נאר „לחסות בה'" איז בעסער —

אז „בטוח באדם" מיינט אין דעם אדם העליון, בחי' ממלא כל עלמין, וואס מצד מדריגת ממכ"ע דארף זיך א מענטש משתדל זיין אויף צו מאכן א כלי און לבוש אין דרכי הטבע אין וועלכן עס זאל שורה זיין די ברכת ה'[26]: און דערי־ בער איז „טוב לחסות בה'", בחי' סוכ"ע, וואס מצד דער מדריגה דארף ניט זיין די השתדלות אין דרכי הטבע, נאר „והוא יכלכלך"[27], דער אויבערשטער מאכט אויך די כלי[26].

ד. דער תכלית הכוונה איז ניט אז די הנהגת הטבע זאל בטל ווערן, נאר אדרבה, צו מברר זיין און אויפהויבן די הנהגת הטבע[28], ביז עס זאל זיין גלוי לעין כל אז אויך טבע איז מיוחד מיטן אויבערשטן.

דערפון איז פארשטאנדיק בענינו, אז דער פשט פון „לא יקוה לאיש" איז ניט אז עס וועט בטל ווערן די הילף פון דעם „איש", נאר אז דעמאלט וועט טבע גופא זיין בתכלית היחוד מיט אלקותו ית', ביז מ'וועט אין דעם זען (ניט עזרת איש, נאר) בלויז עזרת ה':

אין דעם ענין פון „אשר תעשה" קענען זיין צוויי אופנים:

א) כאטש ער ווייס אז טבע מצד עצמו האט ניט קיין מציאות, ס'איז נאר „כגרזן ביד החוצב בו"[22], פונדעסטוועגן, ווי־ באלד דער אויבערשטער האט געהייסן עס זאל זיין — „תעשה", מ'זאל מאכן א כלי אין דרך הטבע, פארנעמט טבע ביי אים אן ארט: טאקע ניט מצד טבע אליין — אבער מצד ציווי הקב"ה באקומט טבע א חשיבות אין זיינע אויגן[29].

ב) ער טוט אין טבע נאר ווייל דער אויבערשטער האט אזוי אנגעזאגט, עס פארנעמט אבער ביי אים קיין ארט ניט, ווייל ער זעט אין דעם נאר א מיטל צו אויספירן דעם רצון הבורא[30].

וואס דאס איז דער ביאור[31] אינעם מאמר רז"ל[32] אויפן פסוק[33] „והי' אמונת עתך גו", אז „אמונת זה סדר זרעים" — „שמאמין בחי העולמים וזורע":

כאטש דאס איז אן ענין טבעי אז בשעת מען זייט איז מצמיח, און ס'איז קיין נפקא מינה ניט ווער ס'איז זורע — צי א איד צי להבדיל א ניט איד, אדער אפילו דאס קומט דורך א קערנדל וואס פאלט ארויין אין דער ערד פון זיך אליין (שלא ע"י פעולת אדם) — איז בטבע פון דער ערד להצמיח:

און נאר מער: די טבע איז נקבע גע־ ווארן אין דער ערד אין אן אופן, ווי עס שטייט[34], „זרע וקציר גו' לא ישבו־ תו" —

---

29) ע"ד משנ"ת בלקו"ש ח"ד (ע' 1044) בטענת המרגלים „כביכול אפילו בעה"ב אינו יכול להוציא כליו" — דאף שהנהגת העולם היא „כליו" של הקב"ה, שהוא ית' ה„בעה"ב" על הנהגת העולם, מ"מ, מכיון שרצונו ית' בהנהגת העולם — „אינו יכול להוציא כליו".

30) להעיר מפדר"א רפל"ג: „וכי יצחק זרע דגן ח"ו אלא לקח כו' וזרע צדקה כו'". נתבאר בארוכה בלקו"ש ח"ה ע' 74.

31) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 216. ע' 240.

32) שבת לא, סע"א. תוד"ה אמונת שם (בשם הירושלמי).

33) ישעי' לג, ו.

34) נח ח, כב.

26) ראה בכ"ז — תו"ח ויחי ד"ה בן פורת יוסף פי"ג. יהל אור — להצ"צ — לתהלים מ, ה. ד"ה ולא זכר הנ"ל.

27) ל' הכתוב — תהלים נה, כג.

28) ראה לקו"ד ח"ד תשנב, ב ואילך. לקו"ש ח"ה ע' 80. ועוד.

פונדעסטוועגן, נאָר דעם אַלעמען, באַקומט ניט די טבע קיין חשיבות ותפיסת מקום ביי אַ איד: און ווען ער איז זורע טוט ער דאָס ניט ווייל עפ"י טבע וועט זריעה ברעגען אַ צמיחה, נאָר בלויז ווייל ער איז „מאמין בחי העולמים" דערפאָר „וזורע".

ה. דער חילוק צווישן די צוויי אויבנגערעדטע הנהגות איז ניט בלויז באופן ובהרגש מדת הבטחון, נאָר דער־פון וועלט אויך „נשתלשל" אַ חילוק בהנהגה בפועל אין מחשבה דיבור ומעשה:

בשעת דער „אשר תעשה" איז ביי אים אַ מציאות פאָר זיך, טבע פאַרנעמט ביי אים אַן אָרט, דאָן זיינען ביי אים דער „תעשה" און תומ"צ צוויי באַזונדערע ענינים. און ווען עס קומט צו אַ סתירה צווישן תומ"צ און דער התעסקות אין דרכי הטבע

— ולדוגמא: אויב ער וועט מאריך זיין בתפילה — קען ער אַנווערן באַ־קאַנטשאַפט בעסקיו וכדומה; אויב ער וועט מהדר זיין אין נתינת צדקה בריבוי — וועט אים אפשר אויספעלן געלט אויף צו אַריינלייגן אין געשעפט, וכיו"ב —

איז דאָס ביי אים אַן ענין פון „ולאום מלאום יאמץ"[35]: אפילו ווען ער איז מוותר אויף דער התעסקות אין די דרכי הטבע (וויסנדיק אַז „ברכת ה' היא תעשיר"[36] און דרכי הטבע זיינען בלויז אַ כלי און לבוש צו „ברכת ה'") און טוט אין תומ"צ — איז דאָס אַלץ אין אַן אופן פון מלחמה און התגברות אויף דער נפש הבהמית; און עס בלייבט אַלעמאָל די מעגלעכקייט פון „ולאום מלאום יאמץ" להיפך, ח"ו — אַז דער צד המנגד זאָל גובר זיין.

בשעת אַבער דער „תעשה" פאַר־נעמט ביי אים קיין אָרט ניט, ער טוט עס נאָר בכדי צו מקיים זיין דעם רצון הבורא — איז ביי אים דאָס גופא אַן ענין פון עבודת ה': ביי אים איז דער „וכל מעשיך"[37] און „בכל דרכיך"[38] ניט אַ באַזונדערע זאָך פון „לשם שמים"[37] און „דעהו"[38], נאָר זיי זיינען דורכגעדרונ־גען מיטן „לשם שמים" און „דעהו", ביז ס'איז כולא חד.

און ווי באַלד ביי אים איז ניטאָ קיין מציאות אויסער דעם רצון העליון, איז פאַרשטאַנדיק, אַז אין מצוה קען ניט זיין בסתירה צו אַ צווייטער מצוה, נאָר אדרבה: „מצוה גוררת מצוה"[39].

ו. דער חילוק צווישן די צוויי הנהגות הויבט זיך ניט אָן אין אַן אָפּע־נעם „פועל ממש" — אַז דער יצה"ר זאָל מלכתחילה קומען אייניריידן אַ איד ער זאָל ח"ו עובר זיין אויפן רצון העליון — נאָר פון אַ „חוט השערה": „היום" בהתחלה איז דער יצה"ר כלומר־שט מסכים אַז די התעסקות אין דרכי הטבע טאָר ניט זיין בסתירה צו קיום התומ"צ, ער איז נאָר מדגיש אַז תורה גיט אַן אָרט און אַ חשיבות צו טבע: אַבער „למחר", סוף־סוף, מאַכט ער די דרכי הטבע פאַר אַן עיקר.

וכפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר[40] אין דעם מאמר חז"ל[41] „כך אומנתו של

35) ל' הכתוב — תולדות כה, כג. וראה תניא פי"ג: ואף גם זאת כו'.
36) משלי י, כב.
37) אבות פ"ב מי"ב.
38) משלי ג, ו.
39) אבות פ"ד מ"ב.
40) ד"ה א"ר אושעיא תרפ"ט פ"ז (סה"מ קונט' ח"א לז, א). וראה לקו"ש ח"ג ע' 900.
41) שבת קה, ב.

יצה"ר היום אומר לו עשה כך": דער יצה"ר הויבט ניט אָן איינצוריידן אַ אידן ער זאָל טאָן פאַרקערט פון זיין רצון אמתי[42] (און עובר זיין ח"ו אויפן רצון העליון), אדרבה, ער זאָגט אים „עשה כך": ער איז מסכים אַז דער איד זאָל מקיים זיין תומ"צ, איז אים מסביר ווי עס האָלט אויס עפ"י שכל פון נפש הבהמית והיצר: און דורך דעם וואָס ער מישט אַריין זיין מציאות אין קיום התומ"צ און איז אים מרגיל אַז ער דאַרף אין דעם האָבן זיין (דעם יצה"ר'ס) הסכמה, דער־פירט ער אַז „ולמחר אומר כו' עד שאומר לו עבוד ע"ז".

און דעריבער איז דער וועג צו באַ־וואַרענען זיך כדבעי פון תחבולות היצה"ר, ניט דורך אַן עבודה עפ"י טעם ודעת — ווייל טו"ד גיט אַן אָרט פאַר דער מציאות פון טבע: נאָר דורך ביטול ומסנ"פ צום רצון העליון, למעלה מטו"ד, וואָס דעמאָלט איז ביי אים ניטאָ קיין מציאות אויסער דעם רצון העליון.

[מעין וע"ד דעם חילוק (הנ"ל ס"ג) צווישן „לחסות בה'" און „בטוח באדם":

מצד בחי' „בטוח באדם", ממכ"ע (וואָס דוגמתה בעבודת האדם איז אַן עבודה עפ"י טו"ד), דאַרף זיין די השתדלות אין דרכי הטבע, ווייל לגבי דער מדריגה האָבן זיי אַ תפיסת מקום;

משא"כ מצד „לחסות בהוי'", בחי' סוכ"ע (ובעבודת האדם — ביטול שלמעלה מטו"ד), האָבן דרכי הטבע קיין תפיסת מקום ניט, און דעריבער איז דער סדר — „והוא יכלכלך": עס זיינען טאָקע פאַראַן „כלים", אָבער זיי קומען מלמעלה. ע"ד ווי געוועדט פריער, אַז אויך ווען דער מענטש טוט בדרכי הטבע זיינען זיי ביי אים קיין מציאות ניט, ביז ס'איז ניט שייך זאָגן אַז ס'איז דאָ „עזרת איש", ווייל די דרכי הטבע זיינען חד מיטן אויבערשטן].

און דאָס איז וואָס די הכנה צו דער גאולה איז „לא יקוה לאיש גו'": דע־מאָלט וועט מען אינגאַנצן אַראָפנעמען דעם העלם והסתר פון טבע, ביז מ'וועט זען בעיני בשר ווי טבע גופא איז אלקות; און דעריבער וועט דאָס זיין דער סדר „כטל מאת ה' גו' לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם" [ע"ד „והוא יכלכלך"].

ז. עפ"י כהנ"ל וועט מען פאַרשטיין די שייכות פון דער הפטורה צו סיום פ' בלק, וואו עס ווערט דערציילט וועגן דעם חטא פון בעל פעור, און ווי די מסירת נפש[43] פון פינחס האָט דעם חטא מתקן געווען (וכמש"נ[44] „ויכפר על בני ישראל"):

עס איז מבואר אין חסידות[45], אַז דער שורש פון חטא בעל פעור — „שפוערין כו' ומוציאין רעי וזו היא עבודתו"[46] — איז דאָס וואָס מען גיט אַ חשיבות צו תענוגים גשמיים, וואָס זיי זיינען בלויז די פסולת פון דעם תענוג שלמעלה.

ווי קומט עס אַז מ'זאָל מאָכן אַן עיקר פון (תענוגים גשמיים) פסולת? נעמט זיך דאָס דערפון וואָס דרכי הטבע פאַר־נעמען ביי אים אַן אָרט כנ"ל, און דאָס

42) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

43) שסיכן עצמו להרוג נשיא שבט שמעון אף שנתקבצו כו', ועוד — ועד שהוזקק לכו"כ נסים (ראה תיב"ע, ספרי ותנחומא ס"פ בלק, סנה' פב, ב).

44) פינחס כה, יג.

45) לקו"ת ואתחנן יא, ג. ד"ה ונשב בגיא — סה"מ אתהלך־ליאזנא בסופו. סה"מ תקס"ב ע' פח ואילך. וראה (בהבא לקמן ס"ז־ח) לקו"ש ח"ד ע' 1327 ואילך.

46) פרש"י פרשתנו כה, ג. וראה גם סנהדרין סד, א.

דערפירט אַז ער ווערט ר"ל מושקע אין ענינים גשמיים.

דערמיט איז אויך מובן דער מחז"ל [47] בנוגע הכפרה אויפן חטא בעל פעור, אַז „עד עכשיו לא זז אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים" — ווייל די טהרה וכפרה בשלימות פון דעם חטא ווערט ערשט זיין לעת"ל, ווען ס'וועט זיין די שלימות הבירור אין טבע און מ'וועט דערקענען אַז טבע איז מיוחד בתכלית מיט אלקות, ובמילא ווערט ניט זיין די אפשריות פון מאכן אַן עיקר פון ענינים גשמיים.

און דעריבער קומט די כפרה דורך דער מס"נ פון פינחס, אַזא מס"נ אויף ווועלכער תורה אליין זאגט „אין מורין לו" [48], און אפילו דערפון ווערט פינחס ניט נתפעל און איז זיך מוסר נפש. וואס דאס איז אַ מס"נ שלמעלה מטו"ד אפילו דקדושה. און ווי געדעדט פריער, אַז דוקא דורך ביטול למעלה מטו"ד (אפילו פון קדושה) קען מען זיך באַווארענען כדבעי ניט מפריד זיין צווישן טבע און אלקות, כאטש תורה זאגט „וברכך ה"א בכל אשר תעשה".

ח. דערמיט איז אויך מובן די שייכות פון ענין הנ"ל צו דער כניסה לא"י (וואס גאָר קרוב צו דעם זמן הכניסה זיינען געווען די מאורעות פון פ' בלק, כנ"ל ס"ב):

אין מדבר איז געווען דער מן — אַ הנהגה נסית וואו ס'איז ניט שייך געווען צו מאכן אַ טעות אַז מעשה בני אדם קען אין דעם עפעס אויפטאָן, וכמש"נ [49] „ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר", און דער מן איז געווען נאָר אויף דעם טאָג, עס האָט געמוזט זיין בטחון גמור, דבר יום ביומו [50], אין השי"ת;

משא"כ נאָר דער כניסה לא"י, ווען עס האָט זיך אַנגעהויבן [51] דער סדר עבודה פון „ארץ נושבת" [52] — האָט מען געדארפט פריער באַווארענען דעם ענין פון „בעל פעור", אַז כאטש עס הויבט זיך אָן אַ סדר עפ"י טבע, דארף אויך דעמאָלט זיין „לא יקוה לאיש גו": מ'זאָל וויסן אַז טבע איז ניט קיין מציאות לעצמה, און אויך דאָן פאָדערט זיך דער זעלבער בטחון אין דעם אויבערשטן, ווי ס'איז געווען אין מדבר.

ט. דאָס איז אויך די הוראה אין די לעצטע טעג פון זמן הגלות, ווען מען גרייט זיך צו דער כניסה לא"י ע"י משיח צדקנו:

כאטש מ'שטייט נאָר אין דעם חושך כפול ומכופל [53] פון זמן הגלות, היפך פון אתחלתא דגאולה [54] — און ווי מ'זעט במוחש — פונדעסטוועגן, וויבאַלד אַלע ענינים פון לעת"ל זיינען „תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" [55]

---

47) ספרי פינחס שם. וראה סנהדרין פב, ב: וראו' כפרה זו כו'. ועי"ג כ' תוד"ה מפני — סוטה יד, א.

48) סנהדרין שם, א. רמב"ם הל' איסו"ב פי"ב ה"ה. טור אה"ע סט"ז. רמ"א חו"מ סתכ"ה ס"ד.

49) בשלח טז, יח.

50) יל"ש בשלח רמז רנח. ועד"ז יומא עו, א.

51) ובפרט שכבר כבשו ארץ סיחון ועוג. אבל להעיר מפרש"י בשלח שם, לה. לקו"ש ח"ח ע' 189.

52) בשלח שם.

53) הלשון „כפול ומכופל" — כי זה גופא שישנם טועים, ר"ל, ש„שמים חושך לאור" לומר על מצב של גלות שהוא אתחלתא דגאולה, ה"ז „חושך" והסתר ב„חושך" הגלות עצמו. וע"פ פי' הבעש"ט (הובא בתוי"א ר"פ בראשית) עה"פ (וילך לא, יח) „ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", כי ההסתר עצמו הוא בהסתר, שאין מרגישים אותו — ושמים „ההסתר אסתיר" לאתחלתא דגאולה!

54) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 149 בהערה.

55) תניא רפל"ז.

— ובפרט בדורנו זה ווען מ׳מאכט די לעצטע הכנות צו דער גאולה ע״י משיח צדקנו, וכפתגם כ״ק מו״ח אדמו״ר [56] אז משיח איז „עומד אחר כתלנו״ [57], און נאך מער: די „כותלי״ הגלות ברענען שוין [58] —

דאך זיין א מעין (עכ״פ) פון דער עבודה פון „לא יקוה לאיש גו״ אין דער עבודה פון כאו״א, אז דרכי הטבע דאך ניט האבן קיין חשיבות, און דער בטחון דאך זיין נאר אין דעם אויבערשטן,

און דורך דעם ווערט יעדערער „נגאל״ פון דאגות ועניינים המבלבלים — וואס בשעת מען טוט אין דעם „בכל אשר תעשה״ בלויז צוליב אויספירן דעם רצון העליון, איז מען ניט טרוד אין דעם און ס׳איז ניט מבלבל וכו׳ — אים איז נאר נוגע אויספירן דעם רצון העליון;

און די גאולה פרטית [59] וואס ווערט אויפגעטאן ביי כאו״א, איז אויך די הכנה און כלי צו דער גאולה כללית ע״י משיח צדקנו, ביז צו דעם „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים״ [60].

(משיחת ש״פ בלק תשכ״ג)

---

56) בה„קול קורא״ שנדפס ב„הקריאה והקדושה״ סיון תש״א (אגרות קודש אדמו״ר מהוריי״צ נ״ע ע׳ שסא ואילך).

57) ל׳ הכתוב — שה״ש ב, ט.

58) ראה מכתב כ״ק מו״ח אדמו״ר — נדפס בהיום יום בתחילתו (ע׳ 12). וראה גם לקו״ד ח״ג ס״ע 794. ועוד.

59) ראה אגה״ק ס״ד.

60) תמיד בסופה.